

2011-10-20

STRATEGIRAPPORT FÖR SYDAFRIKA 2011

SAMMANFATTNING

- Intresset för aktörssamverkan har utvecklats relativt väl. Ett flertal nya samarbeten är nu på gång.
- Det har tagit tid för facilitatorerna att hitta sin roll och bli effektiva.
- Utbetalningsprognosen för 2011 är låg, drygt 75 MSEK. Detta beror på en återbetalning om drygt 7 MSEK men också på att det tagit längre tid än väntat för olika samarbeten att komma igång.
- Resultatredovisning på insatsnivå kopplas till de förväntade resultat som gemensamt identifierats av samverkande aktörer. Givet det övergripande målet för aktörssamverkan är det sannolikt mer relevant att också mäta aktörssamverkan i kvantitativa termer.
- Aktörssamverkan innebär en hög grad av risktagande, inte minst avseende stöd till insatser där aktörerna har begränsad erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete.
- Aktörssamverkan är en arbetsintensiv samarbetsform. Begränsade personella resurser minskar uttrymmet för proaktiva insatser.
- Stödet till HIV/Aids bedöms vara strategiskt och framgångsrikt. För att säkerställa effektivare utnyttjande av Sydafrikas egna resurser fokuseras det svenska stödet på strategisk kapacitetsutveckling och fortsatt stöd till rättighetsbaserade "watch dog"-organisationer.

1. INLEDNING

Utvecklingssamarbetet styrs av Strategi för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika för perioden 2009-2013. Målet för Sveriges selektiva samarbete med Sydafrika är att genom ekonomisk tillväxt bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Det selektiva samarbetet ska bidra till att nå det övergripande målet för Sveriges politik gentemot Sydafrika "att ytterligare stärka, bredda och fördjupa samarbetet på alla plan." Det selektiva samarbetet ska domineras av aktörssamverkan. Därutöver ska riktade biståndsinsatser till hiv- och aidsområdet fortsätta under strategiperioden. En halvtidsöversyn av strategin genomfördes under våren 2011. Utav de områden som anges som särskilt viktiga för samarbete bedöms handel och ekonomiskt samarbete, miljö och klimat, demokrati och god samhällsstyrning samt energi vara särskilt relevanta för aktörssamverkan. En viktig slutsats från halvtidsöversynen var att ett besked om en eventuell fortsättning av arbetet med aktörssamverkan efter 2013 bör komma i närtid.

2. EKONOMISKT UTFALL

Allokeringen för Sydafrika för 2011 uppgår till 90 MSEK. I ett delegeringsbeslut reviderades denna siffra till 81 MSEK.¹ Prognosen för 2011 är drygt 75 MSEK. Till och med den 31 augusti 2011 har totalt cirka 45,6 MSEK utbetalats vilket motsvarar 56% av det reviderade anslaget för 2011. Bemyndiganderamen är 180 MSEK varav 103,2 MSEK har intecknats.

	Allokering 2011(MSEK)	Utbetalda medel jan-aug (MSEK)	Prognos jan-dec (MSEK)
Aktörssamverkan		7,365	40,073
Hiv och aids		38,193	35,872
Totalt	81,0	45,558	75,945

Cirka 92% av stödet till riktade biståndsinsatser på hiv- och aidsområdet har utbetalats medan utbetalningarna till aktörssamverkansinsatser är relativt låga - cirka 18% av årets prognos - vilket beror på återbetalade medel om drygt 7,4 MSEK som kan hänföras till program som genomförts under föregående strategiperiod. Det låga utfallet beror också på att planerade medel för facilitatorens arbete ännu inte resulterat i insatser (planeringsbidrag och aktörssamverkansprojekt). Några samarbeten har också haft en lång planerings- och beredningsfas.

3. RESULTAT

3.1 Aktörssamverkan

Sektormål:

Att stimulera och stärka framväxten av självbärande relationer av ömsesidigt intresse mellan svenska och sydafrikanska aktörer i syfte att bidra till målet för det selektiva samarbetet.

Antal avtalade insatser: 15 (inkl. tre planeringsbidrag).

Under perioden har åtta insatser slutförts (varav sex planeringsbidrag) medan två nya avtal om insatser har undertecknats (inkl. ett planeringsbidrag).

Strategin anger inga sektorer för aktörssamverkan men följande områden beskrivs som viktiga: fred och säkerhet; demokrati och god samhällsstyrning; jämställdhet och mänskliga rättigheter; handel och ekonomiskt samarbete; miljö och klimat; samt infrastruktur; energi; och landsbygdsutveckling.

¹ Reviderad delegering av dispositionsrätt: Beslut 2011-002455, daterat 2011-07-21

3.1.1 Resultat på insatsnivå²

Insats 1: Klimatförändring, förvaltning av naturresurser och konfliktprevention i Afrika

Insatsens huvudsakliga mål:

- att bidra till kunskapsbasen avseende kopplingen mellan klimatförändring och konflikter, att öka medvetandet hos beslutsfattare om behovet att stärka mekanismerna för early warning och respons i relation till klimatförändring och konflikter, samt att underlätta för civilsamhällets deltagande.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills(MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
7,0	201005 - 201205	5,736	Global Crisis Solutions, Uppsala universitet / Centrum för hållbar utveckling, Totalförvarets Forskningsinstitut (FOI)	Aktörssamverkan	100%

Resultat:

Bättre förutsättningar har skapats för ökad integration avseende klimatförändringar, naturresursförvaltning och konfliktförebyggande i Södra Afrika. Bra förutsättningar för långsiktigt hållbar samverkan har skapats, därmed har idén med att bygga partnerskap mellan aktörer inletts i enlighet med målet för aktörssamverkan. En studie med utgångspunkt i Zambesiflodens avrinningsområde har genomförts med syftet att undersöka de utmaningar som Södra Afrika står inför som ett direkt resultat av klimatförändringarna. Den publicerade rapporten *Climate Change and the Risk of Violent Conflicts in Southern Africa* ger beslutsfattare en större förståelse för klimatförändringar och behovet av konfliktförebyggande åtgärder, liksom behovet av politisk styrning och en väl fungerande förvaltningsstruktur.

Sidas resultatbedömning:

Sett till förväntade resultat bedöms parterna vara på rätt väg. En lång startsträcka inledde samarbetet, bland annat beroende på Sidas krav att projektförslaget skulle innehålla relevant information inför insatsberedning och beslut om stöd. En positiv effekt av detta var att parterna fick möjlighet att lära känna varandra vilket innebar att de gavs tillräcklig tid för insatsplanering. En förväntad risk är huruvida parterna *de facto* lyckas attrahera medel för långsiktig och självbärande samverkan utan biståndsfinansiering. Sida följer upp denna fråga med parterna.

² Resultat på insatsnivå kan vara såväl prestationer som effekter, beroende på hur länge insatsen pågått.

Insats 2: Partnerskapsprogram mellan ACCORD-Uppsala University/DPCR. Från de svagas krig till stark fred: kapacitetsutveckling för konfliktlösning för demokrati och social utveckling i Afrika

Insatsens huvudsakliga mål:

- att bredda den teoretiska basen för konflikthantering hos ACCORD (African Centre for the Constructive Resolution of Disputes) samt att stärka empirisk förståelse för afrikanska konflikter hos Institutionen för freds- och konfliktforskning (DPCR) vid Uppsala universitet.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
10,250	200904 - 201307	7,6	ACCORD, Uppsala universitet	Aktörssamverkan	100%

Resultat:

Partnerskapet avslutas våren 2012 varför det alltjämt är för tidigt att visa på långsiktiga resultat. Programmet har hittills bidragit till förbättrad kunskap inom områdena fredsavtal, utmaningar för fredsbyggande i en efterkrigssituation samt teoretisk och praktisk konfliktlösning. Insatsen har resulterat i ökat ägarskap hos samarbetsparterna, ökad medvetenhet om freds- och konfliktforskning och policyfrågor via samarbete med parternas respektive intressenter. Genomförd forskning har också resulterat i ett ökat utbyte med relevanta beslutsfattare och beslutsfattande institutioner.

Sidas resultatbedömning:

Förutom att skapa en grund för ett fördjupat långsiktigt samarbete på akademisk nivå mellan ACCORD och DPCR utgör partnerskapet en viktig komponent i Sidas arbete med att stärka fred- och säkerhetskompetensen på den afrikanska kontinenten samt att involvera svenska institutioner i arbetet. Det är därmed ett gott exempel på ett samarbete som främjar såväl utbytet mellan Sverige och Sydafrika som det regionala utvecklingsperspektivet i Afrika med ACCORD som en viktig aktör inom sitt kompetensområde.

Insats 3: Jämställdhetsintegration och lokal förvaltning (GEMLOG)

Insatsens huvudsakliga mål:

- att främja jämställdhet och stärka demokratin i Sydafrika genom ökad kunskap och förståelse för jämställdhetens principer och värderingar.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
4,0	200903 - 201103	3,196	SALGA, SKL International	Aktörssamarbeten	96%

Resultat:

Målsättningen är att stärka det sydafrikanska kommunförbundets (SALGA) och de sex deltagande kommunernas jämställdhetsarbete. Lokala politiker och kommunala tjänstemän har deltagit i ett utbildningsprogram vilket bland annat resulterat i förbättrad kunskap och förståelse för de principer och värderingar som rör jämställdhet. Genomförandet av lokala jämställdhetsprojekt har bidragit till att öka förståelsen för jämställdhet samt att tjänstemän är bättre rustade att hantera jämställdhetsstrategier och -program. Flera av de deltagande kommunerna har integrerat jämställdhet i sina lokala utvecklingsprogram och jämställdhetsexperter har utsetts. Ett flertal kommunrepresentanter som utbildats anger att de har för avsikt att fortsätta jämställdhetsarbetet i sina förvaltningar. Samarbetet har också resulterat i ökad förståelse och kunskap om planering och genomförande av lokala jämställdhetsprojekt och att ökad jämställdhet kan leda till förbättrad kommunal service.

Sidas resultatbedömning:

Sida bedömer att förväntade resultat i huvudsak har uppnåtts. Sydafrikanska parter vidhåller att projektet bidragit till att uppnå det övergripande målet genom att stärka kunskapen om och förståelsen för jämställdhet på lokal nivå. Genom att tillhandahålla verktyg och metoder för att introducera jämställdhet i en lokal kontext har SALGA:s och de lokala förvaltningarnas kunskaper stärkts om hur jämställdhetsstrategier och -program praktiskt används för förbättrad lokal samhällsservice. Rekommendationer har föreslagits vilka stärker SALGA:s roll i det fortsatta arbetet och fördjupar samarbetet och utbytet av erfarenheter. Grunden för fortsatt samverkan, via konkreta samarbetsprojekt utan biståndsfinansiering, saknas i dagsläget. Relationerna mellan parterna kan dock bibehållas om ett aktivt engagemang från SALGA säkerställs, vilket delvis är en faktor som kan ifrågasättas. Sida för en dialog med parterna om framtida samarbetsmöjligheter.

Insats 4: Miljöfacilitator (SWECO)

Insatsens huvudsakliga mål:

- att stimulera och stärka framväxten av självbärande relationer av ömsesidigt intresse mellan svenska aktörer och aktörer i Botswana, Namibia och Sydafrika inom området miljö och klimat.

Avtalat belopp (MSEK) ³	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills(MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform ⁴	Svensk andel av totala stödet (%)
2,7	201005 - 201212	0,596	SWECO	Aktörssamverkan	100%

Resultat:

- South African National Parks och Southern African Wildlife College har inlett ett samarbete med Transboundary Conservation Foundation och Naturvårdsverket om förvaltning av gränsöverskridande parker i Sydafrika och norra Sverige.

Sidas resultatbedömning:

Sidas bedömning är att det hittills varit svårt att åstadkomma konkreta resultat som följd av SWECO:s arbete, framför allt i Sydafrika. Kontakter mellan svenska och sydafrikanska aktörer har dock tagits vilket förväntas leda nya ansökningar om planeringsbidrag, till exempel inom områdena energi och avfallshantering. Arbetet med att identifiera nya aktörer och samarbeten har tagit längre tid än förväntat och mötesplatskonceptet har inte utnyttjats fullt ut. SWECO bedöms ha underskattat tiden det tar för att etablera samverkan mellan aktörer. För att komma tillrätta med identifierade problem krävs en tät dialog och uppföljning med Sida. Detta arbete kan förbättras med stöd av och i dialog med ambassaden samt genom en bättre samordning med övriga facilitatorer verksamma i Södra Afrika.

3.1.2 Bedömning av strategimål avseende aktörssamverkan

Mål:

Målet för aktörssamverkan med Sydafrika är att stimulera och stärka framväxten av självbärande relationer av ömsesidigt intresse mellan svenska och sydafrikanska aktörer i syfte att bidra till målet för det selektiva samarbetet - att genom ekonomisk tillväxt bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Aktörssamverkan med Sydafrika har utvecklats relativt väl under perioden september 2010 - augusti 2011. Några exempel där insatser har inneburit/kommer att innebära ökad aktörssamverkan:

- Beslut om två nya aktörssamverkansinsatser, varav ett planeringsbidrag, och fem insatser under beredning.
- För att bredda kretsen av aktörer och främja samarbete inom miljö och klimat- samt gruv- och mineralområdet, områden av strategisk betydelse för både Sverige och Sydafrika, fortsätter SWECO och SGU med arbetet att i en

³ Det avtalade svenska stödet.

⁴ Använd etablerad terminologi/Sidaklassificering enligt PLUS

facilitatorsroll stimulera samverkan mellan svenska och sydafrikanska aktörer.

- Ansökningsförfarandet för forskningsrelaterat samarbete utvecklas som ett resultat av det stora intresset som akademiska institutioner visat för aktörssamverkan som samarbetsform.
- Ett program med Exportrådet som ansvarig genomförandepart, vars syfte är att främja ekonomisk utveckling och en breddad och fördjupad samverkan mellan Sverige och Sydafrika, har beslutats med start i september 2011.
- Ett program som syftar till att stärka handelskammarsamarbetet mellan Sverige och Sydafrika har utvecklats, med förväntad start under andra halvåret 2011.
- Utvecklingen av ett utbildningsprogram som syftar till att stärka Sydafrikas handelspolitiska kompetens ska inledas under året.
- Ett ansökningsprogram för perioden 2011-2013, med start i oktober, som syftar till att öka samverkan inom kulturområdet där Sydafrika är ett av flera prioriterade samarbetsländer har utvecklats i samarbete med Statens kulturråd.
- Planering av en ny insats inleddes under slutet av rapporteringsperioden avseende programmet DemoMiljö vilket förslås riktas mot Sydafrika och övriga kategori 5-länder där aktörssamverkan är den huvudsakliga samarbetsformen.

Sidas resultatbedömning

Det är alltså svårt att dra några långtgående slutsatser om intresset i Sverige och Sydafrika för aktörssamverkan som samarbetsform, om hållbarheten i de relationer som skapats och om intresset är ihållande. Det finns dock goda grunder att anta att förutsättningarna för ett breddat samarbete via de facilitatorsinsatser som genomförs - med syftet att stimulera aktörssamverkan inom gruv- och mineralsektorn, områdena miljö och klimat, ekonomisk utveckling samt kultur - *de facto* resulterar i ökade relationer mellan länderna som på sikt kan resultera i långsiktig hållbar samverkan utan finansiering från biståndsanslaget.

Resultatredovisning på insatsnivå är direkt kopplad till de förväntade resultat som identifierats gemensamt av de samverkande aktörerna i samband med implementeringen av aktuella projekt och program. Givet det övergripande målet för aktörssamverkan är det sannolikt mer relevant att också mäta aktörssamverkan i kvantitativa termer - ett konstaterande som ytterligare förstärks i Sidas rapport från den nyligen genomförda halvtidsöversynen av strategin. Det innebär att resultaten i större utsträckning bör mätas mot processmålet - att öka antalet aktörssamverkanssamarbeten mellan Sydafrika och Sverige. Strategin anger att minst hälften av den årliga landallokeringen ska inriktas på aktörssamverkan och Sida ska, om så är möjligt, verka för en ökning av andelen under strategiperioden.

Aktörssamverkan innebär en hög grad av risktagande, inte minst avseende stöd till insatser där aktörerna har begränsad erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete. Detta behov hanteras genom att Sida har en tät dialog med parterna inför och under planering av aktörssamverkansinsatser. En fortsatt utmaning i dialogen med aktörer är att vara tydlig kring de specifika krav som ställs

för finansiering från biståndsanslaget, bedömning av en insats relevans i ett fattigdomsperspektiv och att hänsyn tas till gällande strategiska prioriteringar. Kostnadsdelningsprincipen bör vara ett avgörande kriterium i bedömningen huruvida stöd ska utgå inför beslut om stöd till individuella insatser.

Aktörssamverkan är en arbetsintensiv samarbetsform och kräver personella resurser såväl på Sida som på ambassaden. Insatserna är generellt mindre omfattande än vad som är fallet i traditionellt utvecklingssamarbete. Arbetet med att utveckla nya och effektiva instrument för aktörssamverkan pågår, t.ex. planeringsbidrag till privata aktörer och utlysningssprogram där konkurrerande förslag om stöd genomförs. Arbetet med att utveckla facilitatorerna och deras arbete med att stimulera samverkan pågår och ökar i omfattning.

Strategin öppnar upp för möjligheten att öronmärka medel för Exportrådets, Folke Bernadotteakademins och Rikspolisstyrelsens deltagande att utveckla, bredda och fördjupa samarbetet med Sydafrika. Öronmärkningen av medel är problematisk och av den anledningen har Sida i en regeringsskrivelse daterad 2011-08-30 föreslagit att avsnitten om myndigheternas medverkan stryks för en ökad flexibilitet inom områdena handelsutbyte och ekonomiskt samarbete samt fred och säkerhet. Hittills har beslut tagits om stöd till ett program för ekonomisk utveckling med Exportrådet som ansvarig svensk samarbetspart. Ett programförslag för FBA:s verksamhet i Sydafrika, med förväntad start i slutet av 2011, är under beredning. Möjligheten till polissamarbete är för närvarande mycket begränsad, huvudsakligen på grund av bristande intresse från sydafrikansk sida.

Aktörssamverkansportföljen och de i strategin angivna områdena är fortsatt relevanta vilket också konstaterats under halvtidsöversynen av strategin. Ett beslut om eventuell fortsättning av biståndsfinansierad aktörssamverkan efter 2013 bör komma i närtid. Sida befinner sig nu i en situation där aktörssamverkan måste marknadsföras för att målen ska kunna nås fullt ut. Samtidigt blir budskapet svårt att framföra när kort tid återstår av strategin.

3.2 HIV och AIDS

Sektormål: Att stärka och bredda det nationella arbetet med att förhindra uppkomsten och spridningen av hiv och aids.

Antal insatser: 5

Under perioden januari – augusti 2011 har inga nya avtal ingåtts eller avslutats.

3.2.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: **Program för bidrag och tekniskt stöd till civila samhället: Förbättrad kapacitet för effektiv bekämpning av hiv/aids**

Insatsens huvudsakliga mål:

- att utrusta lokala organisationer (CBOs) och enskilda organisationer med nödvändiga resurser och stöd för effektiv hiv-prevention, lindring av aids effekter, främjande av jämställdhet och förhindrande av könsbaserat våld,
- att ge stöd till organisationer som har en watch dog-funktion avseende regeringens arbete,
- att utveckla kunskaperna om effektiv planering, genomförande och uppföljning av sitt arbete.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
96	201001 – 201312	48	AIDS Foundation of South Africa (AFSA)	Programstöd	54.5%

Resultat:

- AFSA stödjer tio NGOs och 20 CBOs som verkar i linje med Sydafrikas strategiska hiv/aids-plan (NSP) inriktat på att förbättra service på lokal nivå,
- 90% av de organisationer som erhåller stöd uppfyllt målen helt och i enlighet med gällande arbetsplaner, rapportering, budget och avtal,
- AIDS Consortium och Section 27 representerar civilsamhället vid Sydafrikas Nationella AIDS-råd vilket underlättar och upprätthåller policydialog med regeringen och civilsamhället,
- En guide för aktivister som fastställer lokala myndigheters juridiska ansvar samt rättigheter som regleras i konstitutionen och i lagar har utvecklats och ett diskussionsforum har möjliggjorts i samband med publiceringen av Green Paper för National Health Insurance (NHI),
- Utvärderingsaktiviteter visar på positiva förändringar vad gäller sociala attityder och hälsofrämjat beteende bland identifierade målgrupper.

Sidas resultatbedömning:

Sida bedömer att AFSA:s arbete med att förhindra spridningen av hiv och lindra effekterna av aids i de mest utsatta områdena i Sydafrika har stärkts via det aktuella stödet. Genom tillämpning av en partnerskapsmodell, i samarbete med lokala organisationer, gynnas en stor befolkningsgrupp direkt. Sett till uppställda mål bedöms insatsen ha resulterat i förbättrad service på lokal nivå. Stödet till civilsamhällets organisationer bedöms också som framgångsrikt då de givits en starkt position för att underlätta och upprätthålla dialogen med regeringen i frågor som rör hiv-prevention, lindring av aids effekter, jämställdhet och könsbaserat våld. Den sammanfattande bedömningen är att insatsen kommer att leda till måluppfyllelse.

Insats 2: Multisektorell hantering av offer för och överlevare av könsbaserat våld

Insatsens huvudsakliga mål:

- att påverka beslutsfattare att stödja implementeringen av en utbildningsmodell för att omhänderta offer för och överlevare av könsbaserat våld,
- att genomföra utbildningar som svarar upp mot överlevare av könsbaserat vålds behov,
- att utveckla en standard och ett ackrediterat program som stödjer en utbildningsmodell för bred hantering av offer för och överlevare av könsbaserat våld.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
18	200901 - 201112	18	Zivikele Training	Programstöd	60%

Resultat:

- Nio parlamentsledamöter har deltagit i initiativ för påverkansarbete till stöd för projektet, 148 traditionella ledare har deltagit i Free State, Mpumalanga, Eastern Cape och Gauteng, 32 religionsbaserade ledare har utbildats i tre provinser; deltagare från provinsiella intressenter har deltagit i olika projektaktiviteter,
- 122 tjänstemän på provins- och lokalanivå har genomfört utbildning i enlighet med SETA/UNISA,
- Partnerskap har etablerats med UNISA för produktion av läromedel om könsbaserat våld och hiv på universitetsnivå.

Sidas resultatbedömning:

Sidas bedömning att insatsen lett till att Zivikele Training har förbättrat sin service gentemot relevanta offentliga aktörer. Opinionsbildnings- och påverkansarbetet har stärkts och de har lyckats i sin ansträngning med att effektivisera ett implementerings- och kapacitetsbyggande arbete gentemot regeringen och det civila samhället. Insatsen har vidare resulterat i att de kan erbjuda evidensbaserad kompetensutveckling och de visar att det finns en växande acceptans för genomförandet av ett opinionsbildande tillvägagångssätt i frågor som rör könsbaserat våld, hiv och aids. Via utbildningsinsatser har offer för könsbaserat våld fått bättre tillgång till service, bland annat via förbättrat stöd från vårdpersonal i samarbete med polisen. Den sammanfattande bedömningen är de mål som uppställts kommer att uppnås.

Insats 3: Program för förebyggande av hiv/aids i vägtransportindustrin

Insatsens huvudsakliga mål:

- att minska sårbarheten för hiv-infektion och aids effekter i vägtransportsektorn,
- att öka täckningen för frivillig rådgivning och testning samt främja regelbunden testning,
- att uppgradera och introducera ett system för uppföljning och utvärdering av aids-programmet inklusive ett system för övervakning.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
28	201001 - 201312	14	Corridor Empowerment Project	Programstöd	23%

Resultat:

- I samarbete med Sonker Gender Justice och Brothers for Life har material och information om könsbaserat våld tillgängliggjorts på landets vägtransportkliniker,
- Ett formaliserat partnerskap med Mercedes Benz SA och South African Business Coalition har etablerats för förbättrad verksamhet på hälsoklinikerna,
- 18 000 broschyrer om behandling av hiv och aids och 3 500 affischer har distribuerats till personal och företag inom transportsektorn. Information om hälsocenterna och dess tjänster har publicerats i åtta vägtransporttidskrifter och nyhetsbrev har spridits för att informera om hiv-rådgivning och testning,
- Information har procucerats och utbildningsinsatser har genomförts vid cirka 74 000 tillfällen och cirka 11 miljoner kondomer har distribuerats,
- En ny hälsoklinik har etablerats vilket resulterat i att det nu finns 21 vägjourer i landet som tillhandahåller hälso- och sjukvård till cirka 22 000 män och 5 500 kvinnor,
- Kapacitetsbyggande insatser riktade mot legitimerade sjuksköterskor och koordinatörer/utbildare vid hälsoklinikerna och utbildningsinsatser för sexarbetare har genomförts vilket resulterat i etablerandet av en "sex workers union" med mottot "no condom – no sex",
- 4 500 klienter har behandlats för sexuellt överförbara sjukdomar som del av prevention och introduktion till hiv-test; 11 200 hiv-rådgivningar och tester har genomförts; 6 000 klienter har screenats av mobila kliniker på företagen; 2 000 anställda har påbörjat behandling med bromsmediciner och 500 klienter har genomgått bedömning inför kombinationsbehandling (HAART). 88% av de anställda följer behandlingsprogrammet och uppgifterna utgör en baseline inför nästa rapporteringsperiod.

Sidas resultatbedömning:

Sydafrikas transportindustri har responderat väl på de negativa effekter som aids-epidemin inneburit genom att implementera preventions-, förebyggande behandlings- och stödprogram till sina anställda. Sidas bedömning är att etablerandet av hälsoklinikerna i Sydafrika varit framgångsrikt och insatsen har stärkt verksamheten vid dessa, bland annat genom att erbjuda frivillig rådgivning och testning. De rådgivande och medicinska funktionerna har stärkts genom de tjänster som erbjuds, inte minst vad gäller framtagande och spridning av information till transportindustrins olika aktörer. Sidas sammanfattande bedömning är att man är på rätt väg och att man därmed kommer att kunna uppnå uppställda mål.

3.2.2 Bedömning av strategimål avseende hiv och aids

Sydafrika har allokerat medel men historien visar att interna allokeringar inte har kunnat utnyttjas till fullo på grund av kapacitetsbegränsningar inom såväl regeringen som det civila samhället. För att säkerställa effektivare förbrukning av landets egna resurser fokuseras det svenska stödet på områdena strategisk kapacitetsutveckling och fortsatt stöd till rättighetsbaserade "watch dog-organisationer" som försäkrar att fattiga infekterade människors rättigheter i Sydafrika tas tillvara.

4. BISTÅNDEEFFEKTIVITET

Strategin anger att Parisdeklarationen om biståndseffektivitet, handlingsplanen från Accra och EU:s uppförandekod för arbetsfördelning och komplementaritet så långt som möjligt ska vägleda det selektiva samarbetet. Under vårens halvtidsöversyn av det selektiva samarbetet med Sydafrika fastslogs att ett pragmatiskt förhållningssätt till Paris-agendan och handlingsplanen för Accra måste tillämpas i arbetet med aktörssamverkan.⁵

Som nämnts ovan har regeringen etablerat ett ramverk för biståndseffektivitet (Aid Effectiveness Framework) för givarsamordning avseende stöd inom områdena hiv och aids samt könsbaserat våld. Detta ramverk har implementerats och två konstituerande möten har ägt rum, dels ett tekniskt högnivåmöte och dels genom ett årligt konsultativt givarforum.

5. DIALOGFRÅGOR

Utöver ambassadens fortlöpande dialog sker den bilaterala dialogen mellan Sverige och Sydafrika via de möten som arrangeras inom ramen för den bi-nationella kommissionen (BNC) vartannat år. BNC bedöms vara ett viktigt forum för kommunikation kring aktörssamverkan.

Det stöd Sverige bidrar med till hiv och aids-insatser samt för arbetet mot könsbaserat våld bidrar till den plattform Sverige har för dialog där uthålligt politiskt ledarskap och engagemang är nyckeln för att vända epidemierna. Dialogen medför att hiv och aids samt könsbaserat våld finns med på agendan i relationen mellan

⁵ Halvtidsöversyn av Strategi för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika, 2011-08-30.

Sverige och Sydafrika. Därmed främjas en effektiv implementering av Sydafrikas nationella strategiska plan (NSP). Dialogen sker till största delen via separata möten med regeringstjänstemän, genom deltagande i SANAC-möten och vid möten med givargruppen EU+.

6. DE TRE TEMATISKA PRIORITERINGARNA

Demokrati och mänskliga rättigheter

Demokrati och mänskliga rättigheter är grundläggande principer i stödet till civilsamhällets organisationer som arbetar med hiv och aids, inklusive marginaliserade grupper som HBT och sexarbetare. Inom aktörssamverkan sker samarbete i frågor som rör lokalt självstyre via ett program mellan SKL och SALGA som syftar till att stärka sydafrikanska kommuner och institutioner (LODLOG). Vidare har den under året avslutade insatsen *South Africa-Sweden International Transparency School* bidragit till att stärka ett utbyte som syftar till att understryka vikten av transparens inom offentlig förvaltning, ansvarsutkrävande samt implementering av policies och lagar vad avser tillgång till information i statsförvaltningen.

Jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen

Sida deltar aktivt i dialogen om jämställdhet och kvinnors roll i utveckling i planering och genomförande av insatser, inte minst inom hiv- och aidsområdet där jämställdhet, inklusive könsbaserat våld, och mäns roll och ansvar att bekämpa hiv och aids är prioriterade områden för svenskt stöd. Inom aktörssamverkan har frågor om jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming) på lokal nivå berörts via det avslutade GEMLOG-programmet som fokuserade på ökad kunskap om och förståelse för hur ett effektivt jämställdhetsarbete kan leda till förbättrad samhällsservice på lokal nivå.

Miljö och klimat

Strategin anger miljö och klimat som viktiga områden varför aktörssamverkan särskilt främjas via miljöfacilitatorns arbete samt via det samarbete som sker på gruvområdet. Förväntningarna är att det ska generera klimat- och miljösamverkan med en bredare aktörskrets. Klimatfrågan står i fokus i samarbetet mellan GCS, Uppsala universitet och FOI där förutsättningar för ökad integration avseende klimatförändringar, naturresursförvaltning och konfliktförebyggande i Södra Afrika, liksom för långsiktigt hållbar samverkan, skapats.

7. DE TVÅ PERSPEKTIVEN

Det svenska stödet inom området hiv och aids baseras i stor utsträckning på de två perspektiven medan kopplingen är mindre tydlig i aktörssamverkan. Trots att orsakskedjan för några av insatserna är relativt lång har de som mål att bidra till att stärka fattiga människors levnadsvillkor. I Sidas dialog med aktörerna utgör de två perspektiven en viktig grundsten inför eventuellt insatsstöd. Insatsen *Klimatförändring, förvaltning av naturresurser och konfliktprevention i Afrika* har garanterat medverkan från civilsamhället och därmed bidragit till förbättrad tillgång på information. Kulturrådets satsning på att stimulera aktörssamverkan mellan

Sverige och bland annat Sydafrika bygger på att mänskliga rättigheter, inklusive yttrandefrihet, rätten till kultur och fri information, främjas i relationerna mellan länderna.

8. DEN KONTEXTUELLA RAMEN

Den ekonomiska krisen inom EU, Sydafrikas största handelspartner, kan komma att påverka landets exportintäkter i negativ riktning vilket därmed riskerar att leda till en minskad skattebas. Sett i det perspektivet kan intresset och möjligheten för att delta i och delfinansiera aktörssamverkan minska på kort och medellång sikt.